

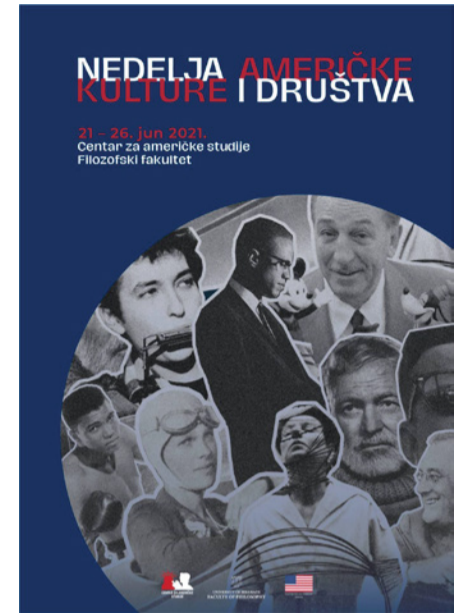
Vesti

Nedelja američke kulture i društva

Poslednji događaj uživo koji je Centar za američke studije organizovao u februaru 2019, pred pandemiju koronavirusa, bila je druga Nedelje američke kulture i društva. Simbolično, treća radionica, koju smo održali između 21. i 26. juna 2021. na Filozofskom fakultetu, bila je naš prvi susret uživo u duhu jenjavanja pandemije. Na ovogodišnjoj Nedelji američke kulture i društva slušali smo predavanja profesorki i profesora sa Odeljenja za istoriju, Odeljenja za istoriju umetnosti, Odeljenja za etnologiju i antropologiju i Odeljenja za sociologiju o brojnim uglednim ličnostima iz američke istorije. Kroz ličnosti poput Džona Kenedija, Volta Diznija, Pegi Gugenhajm, Frenklina Delana Ruzvelta, Muhameda Alija i mnoge druge, diskutovali smo o značajnim događajima iz američke istorije, o američkoj kulturi, društvu, kao i o rasnim i rodnim pitanjima.

Nedelju američke kulture i društva otvorili su 21. juna, Michael Brooke, ataše za kulturu Ambasade SAD, prodekanka za nauku profesorka Jelena Erdeljan i profesorka Radina Vučetić. Nakon otvaranja, profesorka Simona Čupić održala je predavanje o Džonu Kenediju u kom se, između ostalog, osvrnula na značajni doprinos ovog predsednika američkoj kulturnoj sceni. Profesor Danijel Sinani nam je zatim živopisno, uz zvuke grupe „Public Enemy“, predstavio ličnost Malkolma Eksa i njegovu ulogu u društvenoj istoriji SAD. Za kraj dana imali smo magično putovanje kroz svet Volta Diznija i njegove crtane junake. Profesorka Radina Vučetić, pored predavljanja Diznija i njegovog kontinuiranog uticaja na američku i globalnu kulturnu scenu, dotakla se i aktuelnog pitanja dekonstrukcije lika Volta Diznija i „cancel culture“.

Drugi dan radionice započeli smo sa Ernestom Hemingvejem, čiju kompleksnu ličnost nam je predstavio profesor Milan Ristović, osvrćući se na najturbulentnije događaje iz života ovog, možda i najpoznatijeg američkog pisca. Ovaj dan, posvećen američkoj umetnosti, nastavio je doc. dr Nikola Krstović koji nam je govorio o veoma upečatljivoj ličnosti Pegi Gugenhajm, predstavljajući nam značaj njenog dela kroz buran život kolekcionarke i kroz značaj umetnika čija dela je prikupljala. Profesorka Jasmina Čubrilo je zatim održala predavanje o Endiju Vorholu osvrćući se na njegovo stvaralaštvo u periodu kada je načinio neka od svojih najpoznatijih dela.

Prof. dr Radina Vučetić, prodekanka za nauku
prof. dr Jelena Erdeljan i ataše za kulturu
Ambasade SAD Michael Brooke

Prof. dr Danijel Sinani

Prof. dr Jasmina Čubrilo

▲ Prof. dr Simona Čupić

▲ Prof. dr Milan Ristović

▲ Doc. dr Nikola Krstović

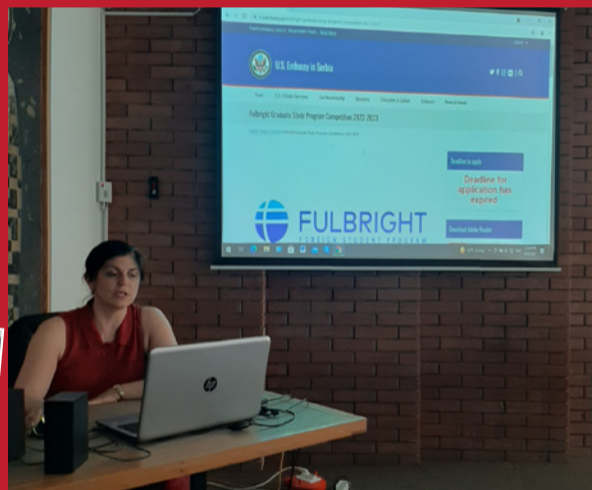
Ambasadu SAD ugodili smo na Filozofskom fakultetu 23. juna, kada su sa nama bili Tim Standaert i Vukica Stanković. Tim nam je ovom prilikom govorio o istoriji američke javne i kulturne diplomatije, kao i o mekoj moći, a nakon njegovog predavanja sa Vukicom smo razgovarali o mogućnostima stipendiranja studenata, pre svega, o Fulbrajtom programu razmene. Sredu popodne smo nastavili sa predavanjem Nikole Božića, o Nikoli Tesli. Za kraj dana, profesorica Jelena Mrgić nas je odvela na jedno putovanje kroz oblake sa Amelijom Erhart. Govoreći detaljno o razvoju avijacije i o prvim ženama pilotima, profesorica Mrgić nam je živopisno prikazala neverovatnu ličnost kakva je bila Amelija Erhart i govorila nam o njenom inspirativnom životnom putu i delima.

Četvrti dan Nedelje američke kulture i društva započeli smo predavanjem profesora Marka Šuice o Bilu Grejemu. Iako većina studenata ranije nije bila upoznata sa životom ove značajne ličnosti iz američke kulture, profesor je svojim predavanjem zainteresovao sve prisutne da saznaju što više o Grejemu. Organizacija „Bill Graham Memorial Foundation“ prenela je vest o predavanju profesora Šuice uz reči „We think Bill would be smiling about this.“ Dan smo nastavili u muzičkom duhu sa predavanjem profesora Milana Vukomanovića o Bobu Dilanu, njegovim putovanjima, ne samo na koncerte širom Sjedinjenih Država, već i kroz muzičke žanrove. Profesor Ivan Kovačević nam je zatim govorio o Muhamedu Aliju, njegovom istorijskom uspehu i uticaju na današnje vreme.

Prof. dr Jelena Mrgić

Vukica Stanković, Ambasada SAD

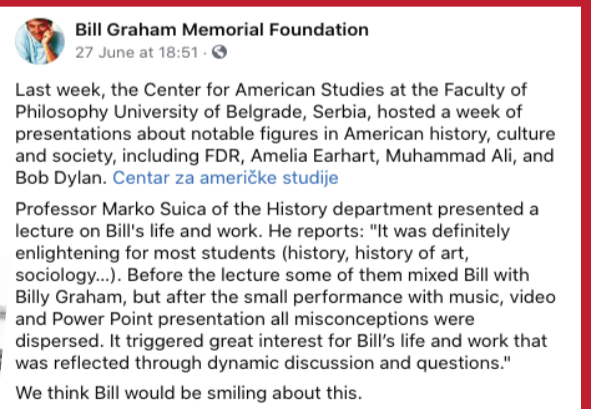
Prof. dr Milan Vukomanović

▲ Tim Standaert, Ambasada SAD

▲ Prof. dr Marko Šuica

▲ Prof. dr Ivan Kovačević

Profesorke Dubravka Stojanović i Radina Vučetić petog dana radionice govorele su nam o dva predsednika SAD iz porodice Ruzvelt. Profesorka Vučetić približila nam je lik i delo Teodora Ruzvelta, predstavljajući nam detaljno kroz njegovu biografiju, američku politiku kraja 19. i početka 20. veka. Razgovarali smo takođe o kritici američke spoljne politike u vreme mandata Teodora Ruzvelta iz današnje perspektive. Profesorka Stojanović nam je zatim predstavila značaj Frenklina Delana Ruzvelta, jednog od najcenjenijih predsednika u američkoj istoriji, analizirajući pre svega njegovu ekonomsku politiku i nekonvencionalne mere uspostavljene u vreme Velike depresije. Poslednje predavanje u okviru Nedelje američke kulture i društva održala je profesorica Isidora Jarić koja nam je prikazala razvoj ličnosti Beti Fridan i njen uticaj na feminističke pokrete do danas. Posle predavanja, polaznici radionice imali su prilike da se takmiče u svom znanju američke geografije, istorije, filma, književnosti i drugih oblasti na pab kvizu koji smo organizovali.

Poslednji dan Nedelje američke kulture i društva proveli smo u Muzeju Jugoslavije gde su studenti imali vođenu turu kroz muzejsku stalnu postavku, Kuću cveća, ali i jedinstvenu priliku da zavire u zatvoreni depo sa fotografijama Josipa Broza Tita. Pored toga, studenti su učestvovali na radionici na kojoj su analizirali fotografije iz jugoslovensko-američkih odnosa korišćenih u zajedničkom projektu [virtuelne izložbe](#) Muzeja Jugoslavije i Centra za američke studije, „Jugoslovensko-američki odnosi kroz foto-objektiv“.

Sve fotografije sa treće Nedelje američke kulture i društva možete pogledati na https://bit.ly/czas_3nakd

Prof. dr Radina Vučetić

Prof. dr Isidora Jarić

▲ Prof. dr Dubravka Stojanović

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo Ambasadi SAD za podršku u organizovanju ovog događaja. Takođe, zahvaljujemo se svim našim predavačima koji su svojim inspirativnim predavanjima ohrabрили naše studente da dalje proučavaju američku istoriju, kulturu i društvo. Zahvalnost dugujemo i Muzeju Jugoslavije na divnoj saradnji.

Stojan (Stiv) Tešić

Malo je poznato da je oksfordska reč godine za 2016. izum jednog, i to poznatog, američkog Srbina. Naime, u godini kada je Donald Tramp postao predsednik SAD, engleski leksikografi smatrali su da je reč godine „post-truth“, izraz koji je 1992. godine skovao srpsko-američki scenarista i dramski pisac Stojan, ili Stiv, Tešić (1942–1996). Era post-istine je, po Tešiću, započela kada je postalo važnije da se auditorijumu sviđi ono što političari govore od toga da li je njihov iskaz istinit. Tešić je rođen u okupiranom Užicu. U oslobođenoj Jugoslaviji proveo je detinjstvo. Od malena je pokazivao simpatije za Sjedinjene Države, što mu je u rodnom kraju donelo nadimak **Truman**. Za vreme Trumanovog naslednika na mestu predsednika SAD, Dvajta Ajzenhauera, Tešić sa majkom i sestrom Nađom odlazi ocu u Ist Čikago (Indijana). U „home

state“ je završio ruski jezik, da bi 1967. masterirao rusku književnost na Kolumbiji. Tokom studentskih dana bavio se biciklizmom, a ličnost kolege iz biciklističkog kluba poslužila je kao inspiracija za scenario filma „**Četiri mangupa**“ („**Breaking away**“, 1979). Ovaj Tešićev scenario ovenčan je Oskarom. Pored filmskih scenarija, Tešićev opus čine brojne drame, televizijski scenariji i dva romana – „**Summer Crossing**“ i „**Karoo**“.

Greg Popović

Nije nemoguće da su se Stiv Tešić i Greg Popović (1949) sreli u Ist Čikagu. Naime, mesto u koje se Tešić naselio, rodno je mesto proslavljenog američkog košarkaškog trenera, koji ima srpsko-hrvatsko poreklo. Popović je visoko obrazovanje dobio u okviru Akademije vojnog vazduhoplovstva. Diplomirao je na sovjetskim studijama. Nakon što je odlučio da ne postane obaveštajac u CIA, služio je u američkom vojnom vazduhoplovstvu u Evropi. Tokom čitavog perioda školovanja i službe isticao se kao talentovani košarkaš. Ipak, zanat po kome će postati prepoznatljiv praktikuje od 1973. godine. Košarkaški trener i pomoćnik trenera bio je u klubovima različitog nivoa tokom 23 godine. Onda, 1996. godine, preuzima NBA tim „**San Antonio Spars**“, na čijoj je klupi do danas. Sa „**Sparsima**“ doseže status

legende. Osvojio je titulu prvaka NBA pet puta i trener je sa najviše NBA pobeda svih vremena. Van sportske hale, Popović ne krije svoje političke stavove i aktivno se zalaže za ženska prava i rasnu jednakost. Velika mrlja u Popovićevom selektorskom rezimeu je najslabiji plasman reprezentacije SAD na svetskom prvenstvu ikad – sedmo mesto 2019. godine. Hoće li „**Coach Pop**“ uspeti da ispere ovu mrlju za nešto više od mesec dana, uspehom na Olimpijskim igrama u Tokiju?

„Jedna noć u Holivudu“

„Holivud zabave, veselja, smeha i ljubavi preselio se za jednu noć u Beograd.“ Ovako je glasila najava u „Politici“ za bal „Jedna noć u Holivudu“ koji je održan 12. februara 1930. u Umetničkom paviljonu udruženja „Cvijeta Zuzorić“ na Kalemegdanu. Balovi u međuratnom Beogradu bili su jedna od odlika modernizacije društva rastrzanog između svog tradicionalnog duha i novih, zapadnih uticaja.

Balovi koje je organizovalo Udruženje bili su tematski; stoga je zimski bal 1930. bio posvećen upravo Holivudu, o čemu najbolje svedoči i sama pozivnica sa likom Čarlija Čaplina. Tokom večeri 12. februara, Umetnički paviljon bio je oblepljen posterima holivudskih filmova prikazivanih tada u beogradskim bioskopima. Na samom ulazu, gosti su imali priliku da

prođu kroz kancelariju direktora jednog filmskog studija. U glavnoj sali, domaći glumci u kostimima holivudskih zvezda, poput Soni Boja, Al Džonsona, Dolores del Rio, Rakele Meler i drugih, rekreirali su neke od scena tadašnjih holivudskih hitova. Velika atrakcija je svakako bio automobil kojim su se u salu uvezle „filmske zvezde“.

O broju ljudi koji su prisustvovali holivudskoj večeri u sred Beograda svedoče i izveštaji iz štampe: „Nespretno je bilo zakazati rande-vu na ovom mestu [ispred Paviljona], jer se moglo desiti, da se traženi ne nađu.“ Uprkos zimskom vremenu, u Paviljonu je priređena prava letnja atmosfera uz pomoć parnih grejalica i konstantnog loženja, kako bi posetioци istinski osetili kalifornijsku klimu.

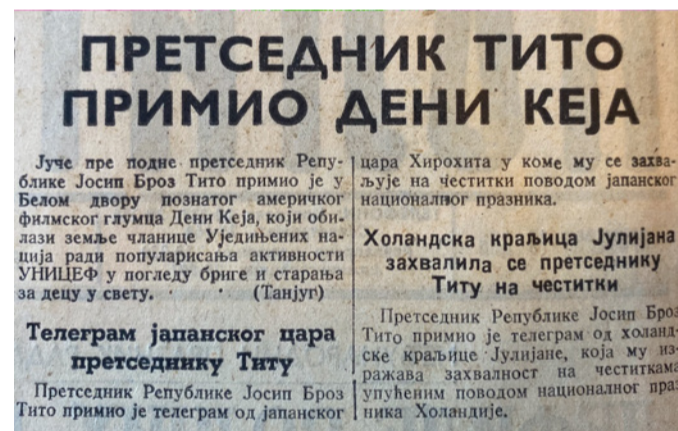

Pozivnica za bal
(izvor: Istorijski arhiv
Beograda)

Deni Kej u Beogradu

Veliki broj holivudskih zvezda poseo je Jugoslaviju u vreme hladnog rata, a u tim prilikama su gotovo svi bili i gosti Josipa Broza Tita. Pored Kirka Daglase, Ričarda Bartona, Elizabet Tejlor, Pitera FONDE i mnogih drugih, u Beogradu je boravio i Deni Kej, američki komičar, filmski i pozorišni glumac. U ulozi ambasadora UNICEF-a, prvog među poznatim ličnostima, Deni Kej je stigao u Beograd 2. maja 1956. godine, gde je tokom svog boravka promovisao rad ove organizacije za pomoć deci širom planete. Odmah nakon sletanja, glumac je otišao u Jugoslovensko dramsko pozorište gde je gledao jubilarno izvođenje predstave „Dundo Maroje“, nakon koje je razgovarao sa glumačkom ekipom. Tokom svog boravka u Beogradu Deni Kej se sastao sa Titom u Belom dvoru, a jedan dan proveo je i u Sarajevu gde je posećivao domove za staranje o deci i kulturne ustanove.

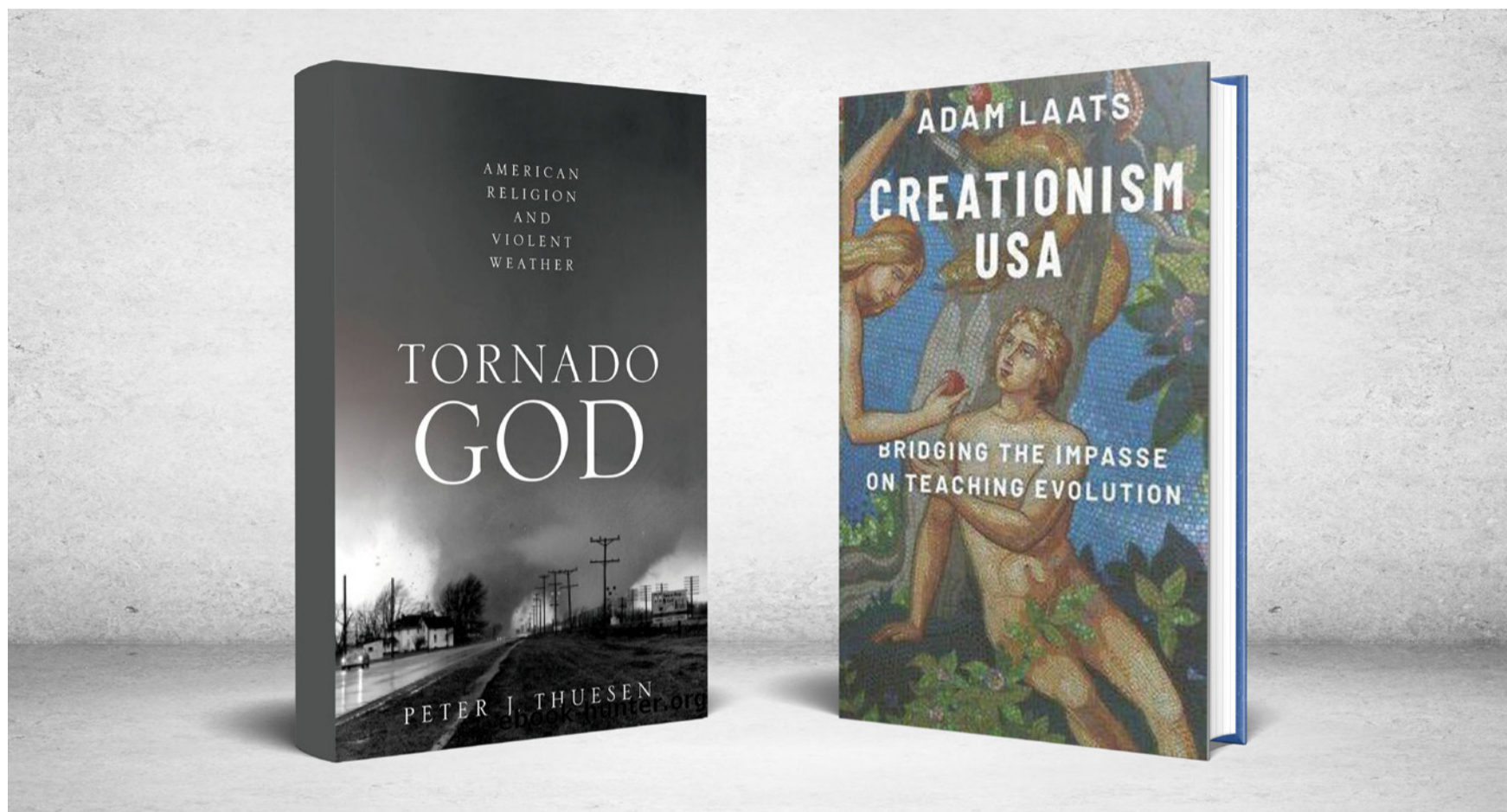

Politika, 4. maj 1956. ▲

Josip Broz Tito i Deni Kej,
3. maj 1956, Beli dvor
(izvor: Muzej Jugoslavije)

Deni Kej je značajan deo svoje posete Beogradu proveo u susretima sa decom, koja su ga već na aerodromu dočekala, „opkolila ga, obesila mu se o vrat“ nakon što su u njemu prepoznala svog omiljenog komičara. Na priredbi priređenoj u njegovu čast, glumac je igrao, pevao i učio jezik sa beogradskom decom.

Primer koji je utemeljio Deni Kej kao ambasador UNICEF-a, sledio je veliki broj svetski poznatih ličnosti do danas: Odri Hepburn, Mia Ferou, Suzan Sarandon, Pink i mnogi drugi; kao i srpski sportisti poput Ane Ivanović, Jelene Janković, Aleksandra Đorđevića i Novaka Đokovića.

Peter J. Thuesen, **Tornado God. American Religion and Violent Weather**, Oxford University Press, 2020.

U četvrtak, 24. juna, delove Češke Republike opustošio je snažan tornado. Smrtonosni kovitlac Evropljane je šokirao. No, u Velikim ravnicama Sjedinjenih Američkih Država, pojava tornada je toliko učestala da je postala neodvojivi deo tamošnje kolektivne imaginacije i folklora. Religijska recepcija jednog prirodnog fenomena interesovala je Petera Tusena kada je radio na svojoj monografiji „**Tornado God**“. Tusen, prinstonski đak, je profesor religijskih i američkih studija u Indijani. Njega tornado kao pojava fascinira od malena, kada se na imanju svog dede u Ajovi sakrivao u podrumu kada bi se oglasile sirene koje najavljuju snažni vetar. Autor polazi od povezanosti nepoznanica prirode sa religijskim misterijama. On tvrdi da je tornado značajan fenomen jer je percipiran i kao nešto što izdvaja američku prirodu u odnosu na druge, ali i kao transcendentalna pojava nepredvidive naravi. Knjiga je podeljena u pet poglavlja koja prate odnos Amerikanaca prema tornadu kroz vekove. Prožeta je biblijskim citatima, ali i pregledom naučnih dostignuća koja su želela da prouče prirodu tornada. Pored naučnih i religijskih knjiga iz minulih vekova, istraživanje je zasnovano na bogatoj novinskoj građi, sekularnoj i religioznoj. Zainteresovanima za odnos čoveka prema prirodi i uticaju geografije na konceptualizaciju sveta oko nas ova knjiga ne treba da promakne.

Adam Laats, **Creationism USA. Bridging the Impasse on Teaching Evolution**, Oxford University Press, 2021.

Tema knjige Adama Latsa „**Creationism USA**“ takođe je u čvrstoj vezi sa američkom religioznošću. Od osamdesetih godina, pa do danas, broj Amerikanaca koji smatraju da je ljudska vrsta evoluirala bez božje pomoći nije prešao 20%. Isto istraživanje pokazuje da preko 40% Amerikanaca veruje da je bog stvorio ljude u trenutnom, nepromenjivom obliku. Bar četvrtina kreacionista išla je na fakultet, a u kabinetu bivšeg predsednika Trampa sekretarka Ministarstva za obrazovanje bila je kreacionistkinja Betsi Devos. Da bi se rasprostranjenost kreacionizma razumela, Lats želi da ponudi nijansirani pregled njegovih korena i današnjih javnih oblika. Nije neobično što se Lats uhvatio u koštac sa ovakvom temom. Ovaj profesor Univerziteta u Bingamtonu (država Njujork) čitavu istraživačku karijeru posvetio je istoriji američkog obrazovanja i uticaju religijskih verovanja u obrazovanju. On započinje svoju monografiju napomenom da je kreacionizam u SAD sveprisutan, i da nije ograničen na pasivnije i religioznije krajeve. Lats želi da ukaže na različitost američkih kreacionističkih tradicija, na razvoj pokreta koji tvrdi da je Zemlja mlada, i na sukobe kreacionista i evolucionista kroz istoriju. Iako je zagovornik teorije evolucije, autor ne želi nikom da je nametne, nego želi da prenese poruku da religiozni ljudi ne treba da budu zastrašeni učenjem o evoluciji u školama.

The Walt Whitman Archive
<https://whitmanarchive.org/>

Volta Vitmana, američkog autora čije stvaralaštvo pripada 19. veku, mnogi smatraju jednim od najznačajnijih književnika koji je uticao i na pisce generacije bitnika, ali je njegovo delo prevazilazilo granice kontinenta. Tako je ono bilo inspiracija Oskaru Vajldu, Pablu Nerudi, dok su uticaji bili prisutni i u popularnoj kulturi i stihovima „O Captain! My Captain!“ koje Robin Vilijams izgovara u „Društvu mrtvih pesnika“, a koje je Vitman napisao nakon smrti predsednika Abrahama Linkolna. Digitalni arhiv Volta Vitmana predstavlja najsveobuhvatniju platformu posredstvom koje se može pristupiti različitim izvorima, poput objavljenih dela, rukopisa, privatne korespondencije, dokumenata, fotografija, novinskih članaka, zatim književnim kritikama, kao i dodatnoj bibliografiji i linkovima ka srodnim veb-sajtovima, koji rasvetljavaju lik i delo ovog književnika. Osim ljubitelja Vitmanove poezije i nezaobilazne zbirke pesama „Vlati trave“, koja je predmet proučavanja istoričara i teoretičara književnosti, ovaj veb-sajt obuhvata i materijale koji ukazuju na njegovo učešće u Američkom građanskom ratu, tako da sadržaji dostupni na ovom digitalnom arhivu predstavljaju značajne izvore za istraživače koje zanimaju različiti segmenti američke istorije tokom 19. veka.

The Studs Terkel Radio Archive
<https://studsterkel.wfmt.com/>

Luis „Studs“ Terkel, iako školovani pravnik, nikada nije obavljao poslove u domenu svoje primarne profesije, već se bavio glumom, bio disk-džokej i pisac, ali se njegov najznačajniji doprinos ogleda u vođenju radio-emisije u Čikagu i afirmaciji usmene istorije kao istraživačkog područja. Nakon Terkelove bogate karijere na radiju, od 1952. do 1997. godine, ostalo je sačuvano više hiljada dragocenih snimaka intervjua, kako sa poznatim ličnostima iz sveta američke umetnosti, kulture, sporta, nauke, aktivizma, tako i sa „običnim ljudima“ koji su sa njim podelili svoja životna iskustva. Terkelova arhiva audio-zapisa je od 2018. godine postala deo interaktivnog veb-sajta koji posetiocima pruža korisne podatke i omogućava im da pretražuju kolekcije intervjua odabirom teme, hronološke odrednice, ličnosti ili ključne reči. Ova digitalna arhiva predstavlja skup prvorazrednih izvora koji omogućavaju istraživačima da kroz analizu raznovrsnih intervjua, poput onih sa Muhamedom Alijem, Frenkom Zapom ili Martom Grejem, sagledaju različite aspekte američke države i društva tokom 20. veka. Značajan segment platforme takođe predstavljaju i edukativni materijali koji omogućavaju profesorima i studentima da se upoznaju sa ogromnim potencijalima koje otvara upotreba intervjua kao istorijskog izvora.

Newsletter
Vol. 19
jun 2021.

Najave konferencije konkursi

4th of July

Četvrti jul, odnosno Dan nezavisnosti, je najveći državni praznik u Americi, kada se obeležava godišnjica donošenja Deklaracije nezavisnosti SAD. Drugi Kontinentalni kongres je 4. jula 1776. proglasio nezavisnost trinaest kolonija od Velike Britanije, što se smatra danom uspostavljanja Sjedinjenih Američkih Država kao nezavisne države. Danas se autorstvo Deklaracije nezavisnosti pripisuje Tomasu Džefersonu, i mada je on napisao prvu verziju teksta, njen sadržaj je osmislio, modifikovao i predstavio pred Kontinentalni kongres Odbor petorice (Džon Adams, Bendžamin Frenklin, Džeferson, Rodžer Šerman i Robert Livingston).

Četvrti jul se u Americi obeležava svake godine uz vatromet, piknike i roštiljanje na otvorenom prostoru. Zanimljivo je da tradicija vatrometa za 4. jul datira još od prve godišnjice donošenja Deklaracije nezavisnosti (1777).

Ovom prilikom želimo srećan Dan nezavisnosti svim našim američkim prijateljima!

Centar za američke studije kreće na svoj letnji odmor! Vidimo se ponovo u avgustu sa dvobrojem!

